

KGWEDITHARO

1



Kgaolo ya
1

Bana ba mebila

Beke 1-2

Dikgono tse di solofetsweng

Go reetsa le go bua

- Reetsa dintlha tsa athikele tse di totobetseng.
- Reetsa tshedimosetso ka tlhagafalo le tshisibalo.
- Tsweletsa dingangisano.
- Tlhagisa kakanyo le go tlhagisa bopaki.
- Amogela dikakanyo tse di faroleganeng le tsa gagwe.
- Buisana ka bonnete ba tshedimosetso.
- Botsa dipotso.

Go buisa le go lebelela

- Dirisa ditogamaano tsa puiso.
- Tlotla ka melaetsa ya maikaelelo a a bofitlha.
- Tlotla ka ditogamaano tsa bakwadi le batsayaditshwantsho ba ba bopang dikakanyo tsa batho.
- Tlhama bokhutlo jo a bo ratang.
- Rarabolola mathata ka go neela mokgwa o o farologaneng.

Go kwala le go tlhagisa

- Kwala athikele ya dikgang.
- Kwala kgaolo ya polelo.
- Tlhopha le go kgobokanya tshedimosetso mo metswedeng.
- Rulaganya setlhangwa.
- Boeletsa le go tlhatlhoba mokwalo.

Dipopego tsa puo le melawana

- Kgato ya go dira ka mafoko.
- Maemedi, mabotsi.
- Kgato ya go dira ka dipolelo.
- Lediri, sediri, sedirwa.
- Mopeleto le tiriso ya matshwao.

Didiriswa

Dimakasine, makwalodikgang, khomphiutha, inthanete, dibuka tsa puiso, dibuka tsa go kwalela, buka ya morutwana, buka ya morutabana.

Kitso ya pele

- Bana ba mebila ba nna kae?
- Ba ja eng, ba apara eng?

Beke 1

A. Go reetsa le go bua**Motlotlo: Athikele ya lekwalodikgang****Ditiro**

Morutabana	Barutwana
<ul style="list-style-type: none"> • Simolola ka go ba botsa ka dikgang tse ba kileng ba di buisa mo kulanteng. • Ba tlhagise kitso ka ga bana ba ba nnang mo mebileng. • Ba botse mabaka a a tlhotlheletsang ngwana go tshaba mo gae. • Tlhalosa mafoko a mašwa jaaka sasanka, itshiela jalo jalo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ba tlhagise se ba se tlhaloganyang ka bana ba mo mebileng. • Ba arabe dipotso ka go neela mabaka. • Ba reetse ka tlhoafalo morago ba sobokanye dintlha. • Ba ngangisane ka mabaka a a rotloetsang gore bana ba tshabe mo magaeng.

Dikarabo tse di solofetsweng

1. Ke bana ba ba sa nneng mo magaeng mme ba nna mo mebileng kgotsa gongwe le gongwe fela kwa e seng legae le le tlhomameng.
2. Ba fitlhelwa mo diteropong, makaisene gompieno le mo metseng e e tlhabologileng ba a bonwa.
3. Rre Mogopotsi Lebopo.
4. Nka ba thusa ka sengwe.
Nka ba isa kwa lefapheng la Katlaatlalo-loago kgotsa karabo e e maleba.
5. Ka 23 Moranang 2007.
6. Segametsi Mabilo.
7. Go fokotsa dintwa mo magaeng.
Go aga mafelo a a lekanang kwa bana ba ka tshabelang teng kgotsa karabo e e maleba.

B. Go buisa le go lebelela**(Puisetsogodimo)****Ditiro**

Morutabana	Barutwana
<ul style="list-style-type: none"> • Tlhalosetsa barutwana fa ba tlile go buisetsa kwa godimo bongwe ka bongwe mme ba ikatisetse go buisa ba kapodisa sentle ntle le go fetola bokao jwa mafoko. • Lebelo le go buisa ka thelelo di tlhokomelwe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ba tshwere buka sentle ka letsogo la molema/moja (go tswa le gore o dirisa le lefeng). • Ba eme sentle go supa go itshepa mme ba buise ba ikutlwa go ba kgontsha go araba.

Dikarabo tse di solofetsweng

1. O ka tlhotlheletsa batho go nna le bopelotlhomogi ba go akanya go nna le seabe mo go thuseng bana ba ba mo mebileng.
2. E ka nna go lemosa batho gore go ruta le go godisa ngwana ka go mo ruta tse di molemo di ka tlisa le go godisa setšhaba se se molemo.

3. Ntlha ya fa Tiang a raya batsadi a re ba mo rutile gore mabogo dinku a thebana le go utlwelana bothoko.
4. Ke mafoko a a buiwang ke Tlotlo gonne o tshela bothoko. Pharologano ke gore o na le batsadi.

C. Go kwala le go tlhagisa

Ditiro

Morutabana	Barutwana
<ul style="list-style-type: none"> • Laela barutwana go tla ka makwalodikgang a kgale gore le tlotle ka mofuta wa mokwalo wa ditlhogo, mmele kgang jj. Go tsaya malebela. • Ba thuse ka go batla mo inthaneteng dikgang tsa bana ba ba ebelang le mebila, go di tlhotlha go tlhopha tshedimosetso e ba e tlhokang. • Bua le bone ka go rulaganya kgang ka tshimologo, mmele le bokhutlo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ba batle dikgang mo dimakasineng, mo makwalodikgang, mo thelebišeneng, mo seyalemoweng le gotlhe moo o ka fitlhelang tshedimosetso ya kgang e ba tlieng go kwala ka yone. • Ba baakanyetsa kgang ka go kwala mmepe wa segokgo ba ipotsa dipotso mang? Leng? Kae? Jang? Goreng? Jalo jalo • Ba boeletse le go tlhatlhoba mokwalo le tiro ya boitlhamedi.

Dikarabo tse di solofetsweng

- Tiro e bontshe matsetseleko a puo
- Matshwao a puo a dirisiwe sentle ka nepagalo
- Tshimologo, mmele le bokhutlo di bonagale
- Poeletso ya tiro e bothokwa
- Bokhutlo ba kgang e nne jo bo itumedisang

D. Dipopego tsa puo le melawana

Ditiro

Morutabana	Barutwana
<ul style="list-style-type: none"> • Boeletsa tiro e e dirilweng mo mephatong e e fetileng moo go neng go rutwa ka ga leemedi. • Ba laele go ipopa ka ditlhopho ba tshameke "ke eng": wa ntlha o bua leina la sengwe se se mo tikologong, yo mongwe o neela leemedi la sone. Mabotsi: Ba tlhalosetse fa mabotsi a le mofuta e mebedi-lebotsi la go itse leina, le la go tlaola lone leina leo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ba itirele dipolelo tse di nang le maina morago ba amogane dipolelo go di tsenya maemedi. • Ba dirise mabotsi mo dipolelong. • Ba araba dipotso tse di neetsweng.

Dikarabo tse di solofetsweng

1. Ba dirise maina a a mo tikologong ya bone

Sekolo – sone

Setulo – sone

Mosetsana – ena

Buka – yone
 Lesela – lone

2. Leina leemedi

Mosimane – ena

Teropong – yone

Dijo – tsone

Bagolo – bone

Diaparo – tsone

Ditlhako – tsone

Sekolong – sone

Gerata – yone

- Tlotlo o sela tsone tse di tlogetsweng.
- Bagolo ba rekela mo tsone.
- Ena o bua le le ena.
- Ba ne ba palama sone.

Mabotsi

- Lefelo
- Lefelo
- Selo
- Maitsholo
- Bokhutlo
 - Ke Tlotlo ofe yo o nang mo mebileng?
 - Bana ba nna mo mmileng ofe?
 - Ke mokaedimogolo wa lefapha lefe?

Beke 2

A. Go reetsa le go bua (Motlotlo o o ipakanyeditsweng)

Ditiro

Morutabana	Barutwana
<ul style="list-style-type: none"> Laela barutwana go gopola dintlha tse di kgethegileng tsa thuto e e fetileng, tse di nang le dintlha tsa matlhakore a mabedi. Katisa barutwana mo go tseyeng letlhakore ka go neela mabaka a letlhakore le le tshotsweng. Ba katasetse gape go lemoga fa tshedimosetso e na le bonnete kgotsa nnyaa go ya ka ditiragalo tsa yone. 	<ul style="list-style-type: none"> Ba batle ditlamelwana tsa diathikele tse dingwe tse di buang ka bana ba ba nnang mo mebileng. Fa go na le ditshwantsho tse di maleba batle le tsone go di tlhagisa fa bantse ba bua. Ba dirisitse lentswe go gatisa ntlha e e neelwang. Segalo e nne sebetisa segolo mo go tlhagisang dintlha.

Dikarabo tse di solofetsweng

- Sa ntlha fela morutwana a tlhagise letlhakore le a emeng mo go lone.
 Sekao: Letlhakore le le ganetsang.
 - Bana ba mebila ga ke dumele fa ba dira ka bomo gonne ga

go na motho yo o ka itlhopelang go sotlega le go tshela makgwakgwa.

- b) Makwalodikgang le dimakasine di tlhola di thagisa mabaka a bana ba a a thalasang e le one a ba ntshitseng kwa magaeng, jaaka batsadi ba ba sa tlhokomeleng bana ka ditlhokego tsa botshelo ba kgathalela nnotagi fela. Ba bangwe ba sotliwa ka thobalano jalo jalo.
- c) Badiredi ba loago ba ile go tsaya bana kwa mebileng le kwa magaeng mangwe ba ba isa kwa magaeng a tshireletso.
- Ela tlhoko:** Mo mabakeng a a neetsweng, go gatisitswe ka diathikele tse di maleba.
2. Ke tshedimosetso e e nang le bonnete gonne re ba bona ka metlha bana ba ba tshelang mo mebileng.
- a) Athikele ya *The Mail* ya 23 Mopitlwe 2007 e netefatsa se.
- b) (Ba neele metswedi e mengwe e ba e buisitseng e e buang ka tshedimosetso e e ntseng jaaka e e neetsweng).

B. Go buisa le go lebelela

Ditiro

Morutabana	Barutwana
<ul style="list-style-type: none"> Buisana le barutwana ka bokhutlo ba ditiragalo dingwe le dingwe. Ba laele go fetola bokhutlo ba tiragalo nngwe le nngwe gore ba lemoge fa ditiragalo di na le kgonagalo ya go tsaya bokhutlo jo bo farologaneng. Ba lemose fa go na le mefuta e mebedi ya bokhutlo - bo ka nna monate kgotsa bo ka nna bosula. 	<ul style="list-style-type: none"> Ba akanya ka ditiragalo tsa matshelo a bona, e ka nna tsa kwa gae kgotsa tsa fa sekelelong le bokhutlo ba tsone. Ba akanye ba bokhutlo jwa ba tlileng go bo fetola gore a ba eletsa gore e nne jo bo monate kgotsa jo bo tlhomolang pelo.

Dikarabo tse di solofetsweng

1. Ela tlhoko: Karabo e e maleba e amogetswe.
Sekao: Fa batsadi ba ga Tiang ba ile go kopa batsadi ba ga Tlotlo gore ba mo tlhokomele, ga go a ka ga nna le tumelano. Batsadi ba ga Tlotlo ba thalosa fa e le kgale ba batlana le ngwana wa bone mme ba ka se dumele gore a godisiwe ke batho ba ntse ba le teng. Se, se ne sa utlwise Tlotlo botlhoko fa a gopola gore o boela mo tshotlegong. Dijo le dikobo tse a letseng a di bone maabane tsa tsenya mowa mo go ena le kgopolo e sele.
2. Fa e le gore ga ke kgone go mo tseela kwa gae, nka mo isa kwa badireding ba katlaatloloago go mo thusa.

Kgotsa

Nka botsa mo motseng lelapa le le ka kgonang go thusa Tlotlo ka go mo ntsha mo mebileng, ka mo isa kwago lone.
(Kgotsa karabo nngwe fela e e maleba.)

C. Go kwala le go tthagisa

Ditiro

Morutabana	Barutwana
<ul style="list-style-type: none"> • Laela barutwana go tlhatlhoba thulaganyo ya setlhangwa gore a e siame. • A tshedimose tso e e neetsweng e maleba kgotsa e tlhoka go tlhotlhiwa. • A setlhangwa se na le tshimologo/matseno a a gogelang, mmele le bokhutlo. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ba refosanya ditlhangwa tse ba di kwadileng mo nakong e e fetileng go thusana ka go batla le go siamisa diphoso. • Mong wa setlhangwa a diragatse dikeletso tse di tswang go molekane.

Dikarabo tse di solofetsweng

Setlhangwa se se kwadilweng se nne le ditlhokego tsotlhe, se se nne le diphoso tsa mopeleto le matshwao a puiso. Mokwalo o nne o o buisegang.

D. Dipopego tsa puo le melawana

Ditiro

Morutabana	Barutwana
<ul style="list-style-type: none"> • Dira le barutwana ka lediri, sediri le sedirwa. • Ba laele go naya dikao le dipolelo tse di nang le dikarolo puo tse. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ba dira ka dikarolopuo tse di neetsweng. • Ba kwale go araba dipotso ka lediri, sediri le sedirwa.

Dikarabo tse di solofetsweng

1. Sediri

- Modiri o kgweetsa sejanaga.
- Tlotlo o fudugela kwa gae.

2. Sedirwa

- Tiang o tsamaisa Tlotlo.

3. Lediri

- Tlogela
- Thusa
- Gogela

Mopeleto le matshwao a puiso

Bana ba tshwanetse go tlhokomelwa ka metlha yotlhe. Fa o na le bokgoni thusa bana ba ba mo mebileng.

Kgaolo ya
2

Ditumelo

Beke 3-4

Dikgono tse di solofetsweng

Go reetsa le go bua

- Reetsa le go buisana ka ga kinane.
- Reetsa ka moo go lebelela letlhakore le lengwe go diragalang ka teng.
- Buisana ka ga baaneelwa, poloto, kgotlhang le maitshetlego.
- Buisana ka melaetsa.
- Akanya ka meetlo, moono le ditumelo tsa setso.
- Akanya ka ga bothata magareng ga tse di ntle le tse di maswe.

Go buisa le go lebelela

- Dirisa ditogamaano tsa pele ga puiso le morago.
- Puiso ya dikinane sekao: ditumelo tse e seng tsa nnete.
- Puisano ka diponagalo tsa dikinane.
- Tlhaloso ya thanolo le tsibogo ka ga setlhangwa.
- Tlhamo ya bokhutlo jo bo ratiwang/farologaneng.

Go kwala le go tlhagisa

- Go kwala kinane.
- Go ruta thuto ya botho.
- Tiriso ya baanelwa ba e seng ba madi le nama.
- Popo ya letlhomeso le letlhomeso la baanelwa.
- Setlhongwa sa ntlha se tlhagisa kakanyokgolo.

Dipopego tsa puo le melawana

- Kgato ya go dirisa mafoko (mainagotlhe le mainakgopolo).
- Kgato ya go dirisa dipolelo (pakajaanong, pakaphethi, pakatlang).
- Mopeleto le matshwao a puiso.

Didiriswa

Buka ya morutwana, buka ya puiso, buka ya go kwalela, dilwana tsa go kwala, bukana ya molaotheo, buka ya dikinane/puiso.

Kitso ya pele

- Ba itse dikinane
- Ba kgona go farologanya ditumelo
- Ba tlhaloganya meila

Beke 3

A. Go reetsa le go bua

Ditiro

Morutabana	Barutwana
<ul style="list-style-type: none"> • Laela barutwana go tlotla ka malatsi a boikhutso mme ba tlhokomele tatelano ya ditiragalo ba sa di tlhakatlhakanye. • Ka gore paka ke e e fetileng ba dirise pakaphethi. • Fa ba feditse go tlotla, ba laele go reetsa puiso mme o nopole dintlha tsa botlhokwa le melaetsa e e tlhagisiwang. • Buisana le bone ka ga kgaolo, sk. Ba itse eng ka ga nkwe. • Ba buisetse morago ba arabe. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ba reetse ba bangwe fa ba tlotla mme ba se itsetsene, ba lebe ba bangwe mo matlhong go tlwaela go bua fa pele ga batho. • Ba reetse ka maikaelelo a go neela gape se ba ntseng ba se reeditse.

Dikarabo tse disolofetsweng

1. Baanelwa: Mohumagadi Mawanza, rre Letsholo, batsomi, monna wa motsamai, Moruanyi
 Rre letsholo ke moeteledipele yo o tlhologanyang meila ya Setswana. Monna wa motsamai o na le dikakanyo tse di sekametseng ntlha e le nngwe ka ga basadi.
2. Ke fa monna wa motsamai a re mosadi ga a tshwanela go busa
3. Kgosi e tshwanetse go bewa mo setulong
 - Ga gona letlalo la nkwe.
 - Batsomi ba tswa letsholo.
 - Ba rakana le monna wa motsamai, kgotlhang e a tsoga, e fedisiwa ke Moruanyi.
 - Nkwe e a tshwarwa, letlalo le a rwalwa.
 - Letsholo le boela gae le le motlotlo.
4. Maitshetlego: Kwa sekgweng
5. Ke se nyatse basadi
 Meila e tshwanetse go elwa tlhoko le go obamelwa

B. Go buisa le go lebelela

Ditiro

Morutabana	Barutwana
<ul style="list-style-type: none"> • Botsa barutwana ka ditumelo tse ba di itseng le gore ba di tlhaloganya jang. • Tlhalosa fa o letla mongwe le mongwe go dumela mo go se a se ratang. • Ba amele ka ditumelo tse dingwe tse ba ka bong ba sa di tlhagisa jaaka Iselamo. • Ba buisetse tema ka iketlo ba tle ba arabe dipotso. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ba rotloetse go tlotla le batsadi ka mefuta e e farologaneng ya ditumelo. • Ba buisane ka ga tumelo e ya se - Aforika gore ke eng se ba se tlhologanyang ka yone. • Ba tlhologanye gore Batswana ba kopa dingaka tsa setso go ba tlhalosetsa ka se se ba tshwenyang kgotsa gore ba lwala eng le gore ba ka alafiwa ke eng.

Dikarabo tse di solofetsweng

1. Di simolola ka “Ga twe e rile” kgotsa “Bogologolotala”.
2. Kwena le kgabo.
3. Kinane e tthagisa botsala jo bo sokameng, jo bo sa nneng le mosola mo mothong yo go tweng ke tsala, Nka raya motho yo mongwe ka re a itse gore go na le kgonagalo ya go wela mo diatleng tsa ditsala tse e seng tsa nnete.
4. a) Kwena e tsietsa kgabo/mmutla o tsietsa tau.
 b) Kwena o sala a swabile/Mmutla o kgonne ka go fetisetsa molato kwa ditshweneng.

C. Go kwala le go tthagisa

Ditiro

Morutabana	Barutwana
<ul style="list-style-type: none"> • Tlotla le barutwana ka diponagalo tsa kinane. Tshalosa fa baanelwa ba dira dilo tse di sa dirweng ke motho yo o tshelang. Ditiragalo e le tse di gakgamatsang mme di na le molaetsa mo bathong. • Boeletsa le bone letlhomeso le ba le dirileng kwa mephatong e e kwa tlase. 	<ul style="list-style-type: none"> • Ba thale letlhomeso la kinane go baakanyetsa se ba tllileng go se kwala. • Ba thale baanelwa mo letlhomesong ka go ba neela maina a a lebaneng ditiro tsa bone, ba thale ditiro tse ba tllileng go di dira. • Dipaakanyo di nne le thuto mo molaetseng.

Dikarabo tse di solofetsweng

1. Letlhomeso le nne le tsothe tse di tlhokegang.
2. Setlhangwa sa bofelo se nne le molaetsa o o tshalosang sengwe.

Seno ke sekao sa letlhomeso le le tshalosang molagodimo:

